

Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2009/10:176 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet samt tre följdmotioner.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändringar i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Ändringarna i LSS innebär att det ska krävas tillstånd för att få bedriva verksamhet med personlig assistans och att assistansberättigade som är arbetsgivare åt sina assistenter ska vara skyldiga att anmäla sin verksamhet till Socialstyrelsen. Vidare införs en bestämmelse i LSS, som innebär att när åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Barnet ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Därtill införs regler som innebär att en person som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, ska få detta beviljat endast under förutsättning att möjligheterna att tillgodose behovet genom bostadsanpassning eller andra hjälpmedel har utretts.

Vidare införs ändringar i LSS som avser främst kommunernas ansvar som exempelvis rätt för den enskilde att vid ett personligt sammanträffande med socialnämnden, eller med en annan beslutsfattare, framföra uppgifter i ett ärende. Därtill införs bestämmelser om att när en kommunal insats enligt LSS beviljas ska den enskilde erbjudas en individuell plan med beslutade och planerade insatser som upprättas i samråd med henne eller honom.

Utskottet tillstyrker förslagen i propositionen.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Mot bakgrund av de arbeten som pågår när det gäller bl.a. ett behovsbedömningsinstrument begär utskottet i form av ett tillkännagivande en redovisning av regeringen, så fort underlag finns, och vid behov förslag till åtgärder, se s. 17 ff.

Övriga motioner avstyrks.

I betänkandet finns sju reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden	8
Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet	8
Propositionen	8
Motion	12
LSS-kommittén	12
Utskottets ställningstagande	13
Barnperspektiv	14
Propositionen	14
Motion	15
Utskottets ställningstagande	15
Lag om registerkontroll	15
Propositionen	15
Utskottets ställningstagande	16
Enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans	17
Propositionen	17
Motioner	18
Utskottets ställningstagande	18
Behov av mer än en personlig assistent samtidigt	19
Propositionen	20
Motion	20
Vissa frågor om kommuners ansvar	21
Propositionen	21
Motion	21
Utskottets ställningstagande	22
Daglig verksamhet	22
Propositionen	22
Aktuellt	23
Motioner	24
Utskottets ställningstagande	24
Assistans vid sjukhusvistelse	24
Motion	25
LSS-kommittén	25
Utskottets ställningstagande	25
Lagförslagen i övrigt	25
Reservationer	26
1. Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet, punkt 1 (v)	26
2. Barnperspektiv, punkt 2 (v)	27
3. Behov av mer än en personlig assistent samtidigt, punkt 5 (mp)	27

4. Vissa frågor om kommuners ansvar, punkt 6 (v)	28
5. Daglig verksamhet, punkt 7 (v)	28
6. Daglig verksamhet, punkt 7 (mp)	29
7. Assistans vid sjukhusvistelse, punkt 8 (mp)	29
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	31
Propositionen	31
Följdmotionerna	31
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet**

Riksdagen antar 23 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och avslår motion

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 1.

Reservation 1 (v)

2. **Barnperspektiv**

Riksdagen antar 6 a § och 8 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och avslår motion

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 i denna del.

Reservation 2 (v)

3. **Lag om registerkontroll**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del.

4. **Enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans**

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför, mot bakgrund av de arbeten som pågår när det gäller bl.a. ett behovsbedömningsinstrument, om att regeringen så fort underlag finns bör återkomma till riksdagen med en redovisning och vid behov med förslag till åtgärder. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2009/10:So7 av Ylva Johansson m.fl. (s) och

2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 1.

5. **Behov av mer än en personlig assistent samtidigt**

Riksdagen antar 9 a § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och avslår motion

2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 2.

Reservation 3 (mp)

6. Vissa frågor om kommuners ansvar

Riksdagen antar 8 a § och 10 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och avslår motion

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 i denna del.

Reservation 4 (v)

7. Daglig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 3 och

2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 4.

Reservation 5 (v)

Reservation 6 (mp)

8. Assistans vid sjukhusvistelse

Riksdagen avslår motion

2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 3.

Reservation 7 (mp)

9. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

a) lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade i den mån lagförslagen inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan under punkterna 1, 2, 5 och 6,

b) lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,

c) lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del.

Stockholm den 18 maj 2010

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Cecilia Widegren (m), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Maria Kornevik Jakobsson (c), Thomas Nihlén (mp), Per Svedberg (s), Gustav Nilsson (m), Maria Lundqvist-Brömster (fp) och Lars-Axel Nordell (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2009/10:176 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet föreslår regeringen att riksdagen antar dess förslag till lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister och lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110). Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

Med anledning av propositionen har åtta motionsyrkanden väckts. Motionsyrkandena återges i bilaga 1.

Den 8 april 2010 ordnade utskottet en intern utfrågning för att bredda beslutsunderlaget inför beredningen av propositionen. Vid utfrågningen deltog representanter för följande organisationer: Intressegruppen för Assistansberättigade (Ifa), Jämlikhet, Assistans och Gemenskap (JAG), Stiftarna av Independent Living i Sverige (STIL), Handikappförbunden (HSO), Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU), Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet (DHR) och Neurologiskt Handikappades Riksförbund (NHR). Av dessa organisationer lämnade följande in skrifter vid utfrågningen: Ifa, JAG, STIL, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft och NHR.

Den 22 april 2010 hade utskottet besök av generaldirektören Adriana Lender och medarbetare, Försäkringskassan, och överdirektör Håkan Ceder, Socialstyrelsen, som lämnade information i anslutning till det som tas upp i avsnitt 8.2 i propositionen, Enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. avseende personlig assistans.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att det ska krävas tillstånd för att enskilda assistansanordnare ska få bedriva verksamhet med personlig assistans. De bestämmelser som finns i LSS om tillståndsmyndighet, sanktionsmöjligheter och överklaganderätt föreslås gälla även i fråga om tillstånd för verksamhet med personlig assistans. De assistansberättigade som är arbetsgivare åt sina assistenter ska vara skyldiga att anmäla sin verksamhet till Socialstyrelsen.

Vidare föreslås att en bestämmelse införs i LSS som innebär att när åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Barnet ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Hänsyn ska tas till barnets åsikter i förhållande till barnets ålder och mognad.

Regeringen lämnar dessutom förslag till en ny lag om registerkontroll av personal som utför vissa stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionsnedsättning. Förslaget innebär att den som bedriver verksamhet enligt LSS och utför insatser åt barn inte ska få anställa någon i verksamheten om inte utdrag ur register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister har kontrollerats. Kontrollen ska också avse den som, utan att det innebär anställning, erbjuds uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande inom sådan verksamhet. Skyldigheten att kontrollera utdrag ur belastningsregister ska inte gälla sådan personal som inte kommer att delta direkt i arbetet med stöd- och serviceinsatser eller vid anställning av en förälder som utför insatser åt sitt barn.

Regeringen föreslår också regler som innebär att när en person har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, får detta beviljas endast under förutsättning att möjligheterna att tillgodose behovet genom bostadsanpassning eller andra hjälpmedel har utretts.

Det föreslås även ändringar i LSS som avser främst kommunernas ansvar. Den enskilde ges rätt att vid ett personligt sammanträffande med socialnämnden eller en annan beslutsfattare framföra uppgifter i ett ärende om insatser enligt LSS. Det föreslås också att när en kommunal insats enligt LSS beviljas ska den enskilde erbjudas en individuell plan med beslutade och planerade insatser som upprättas i samråd med henne eller honom. Den som har beviljats en LSS-insats ska därutöver kunna begära att en individuell plan upprättas om det inte redan har skett.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Utskottets överväganden

Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller 23 § i regeringens förslag till lag om ändring i LSS. Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om att ta initiativ till en dialog med berörda parter.

Jämför reservation 1 (v).

Propositionen

Gällande rätt

LSS

LSS är en rättighetslag med tio angivna insatser som den enskilde har rätt till under vissa förutsättningar. LSS trädde i kraft den 1 januari 1994 och hade en införandeperiod som sträckte sig fram till den 1 januari 1996. Med LSS har personer med mer omfattande och varaktig funktionsnedsättning fått en starkare ställning i samhället och ökade möjligheter att själva styra över sin vardag.

Kommunerna är huvudman för merparten av den verksamhet som regleras i LSS. Landstingen har som regel ansvar för insatsen rådgivning och annat personligt stöd. Kommunerna har också enligt socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ansvar för insatser till personer med funktionsnedsättning.

LSS är inte en lag som i detalj styr verksamheten, utan syftar till att definiera rättigheter med avsikt att ge den enskilde möjligheter att tillsammans med exempelvis kommunen utforma stödet och servicen på bästa möjliga sätt. Viktiga utgångspunkter i lagstiftningen är valfrihet, integritet, delaktighet och jämlikhet, självbestämmande och kontinuitet. Lagens utformning som en rättighetslagstiftning och intentionerna i lagen innebär att det individuella stödet fått en central betydelse för att nå de handikappolitiska målen.

Personkretsen i LSS framgår av 1 § och utgörs av tre grupper:

1. Personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. Personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

3. Personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Personkretsgrupperna 1 och 2 identifieras utifrån ett diagnostiskt perspektiv och motsvarar i stort sett samma personkrets som i 1985 års omsorgslag. I personkretsgrupp 3 är det framför allt individens behov som styr bedömningen, dvs. om det finns ett omfattande och varaktigt behov av stöd och service.

De tio insatser som enligt 9 § LSS kan beviljas är

1. rådgivning och annat personligt stöd (råd och stöd)
2. personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt LASS
3. ledsagarservice
4. kontaktperson
5. avlösarservice i hemmet
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. korttidsstillsyn för skolorn över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Daglig verksamhet beviljas endast personer som ingår i personkretsgrupperna 1 och 2, enligt 7 § första stycket LSS. Landstinget ansvarar i huvudsak för insatsen råd och stöd.

9 a § LSS

Av 9 a § första stycket LSS framgår att med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Vidare framgår av andra stycket i paragrafen att den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov även har rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

LASS

Den statliga ersättningen för den personliga assistansen regleras genom LASS. Denna lag trädde i kraft den 1 januari 1994. Assistansersättningen är avsedd att täcka kostnader för personlig assistans och lämnas till de personer som behöver i genomsnitt mer än 20 timmars personlig assistans per vecka för sina grundläggande behov. LASS innehåller inte några bestämmelser om syften, mål eller personkrets utan bygger i dessa delar på vad som föreskrivs i LSS.

LSS och LASS kompletteras av förordningar som beslutats av regeringen. Det gäller förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt förordningen (1993:1091) om assistansersättning.

För tillämpning av dessa lagar och förordningar finns på myndighetsnivå föreskrifter och allmänna råd. Socialstyrelsen utfärdar sådana föreskrifter när det gäller LSS och Försäkringskassan när det gäller LASS.

Riksdagen har antagit regeringens proposition 2008/09:200 Socialförsäkringsbalk (bet. 2009/10:SfU11, rskr. 2009/10:194, SFS 2010:110) varigenom LASS upphävs och reglerna i stort sett oförändrade överförs till den nya socialförsäkringsbalken. Socialförsäkringsbalken träder i kraft den 1 januari 2011.

Principiella utgångspunkter för propositionen

LSS-kommittén (S 2004:06) lämnade sitt slutbetänkande Möjlighet att leva som andra – Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning (SOU 2008:77) i augusti 2008. Betänkandet har remissbehandlats.

Regeringens förslag i propositionen syftar till att förbättra förutsättningarna för ökad kvalitet och trygghet inom personlig assistans och att effektivisera resursutnyttjandet inom dessa och närliggande områden.

Regeringen anser att det finns samma grundläggande skäl att reglera rättigheter till stöd och service för vissa personer med funktionsnedsättningar i dag som när LSS kom till. Det handlar ytterst om att tillförsäkra personer med omfattande och varaktiga stödbehov insatser som de behöver för sitt dagliga liv. Detta kräver ett stabilt och långsiktigt ansvarstagande från samhällets sida. Om denna reglering inte är tillräckligt effektiv, finns det risk för att behoven skulle komma att prioriteras ned.

Enligt regeringen måste huvudmannaskapet ytterst utgå från hur LSS ska fungera som redskap för att man ska uppnå de nationella målen för handikappolitiken. Huvudmannaskapet måste också väljas och utformas så att centrala värden för flera intressenter så långt möjligt samtidigt kan säkerställas. En ändring av huvudmannaskapet medför ändrade förutsättningar dels för de personer som behöver stöd eller service, dels för de huvudmän som svarar för insatser och finansiering. Regeringen anser därför att det återstår mycket arbete innan alla frågor som aktualiseras vid en större huvudmannaskapsförändring är lösta. Konsekvenserna av ett förändrat

huvudmannaskap är för närvarande svåra att överblicka och remissutfallet ger heller inte tillräckligt säker vägledning i denna fråga, heter det i propositionen.

Den personliga assistansen är en uppskattad insats bland de assistansberättigade och deras stöd och självbestämmande i dagligt liv har förbättrats genom den personliga assistansen. Regeringen anser dock att det finns skäl att uppmärksamma kostnadsutvecklingen för bl.a. den personliga assistansen så att inte dess långsiktiga hållbarhet hotas. Det finns också skäl att även fortsättningsvis överväga åtgärder för att skapa ökad tydlighet när det gäller vilka behov som ska tillgodoses med personlig assistans och beakta skillnader i bedömning och beräkning av behoven. Möjligheterna att dämpa kostnadsutvecklingen måste därför, enligt regeringen, övervägas.

Regeringen anser vidare att en väl fungerande tillsyn är en del av det ramverk som krävs för att säkerställa att LSS tillämpas så att lagens syften och mål uppnås. Såväl den enskilde som huvudmän och utförare har intresse av att tillsynen är aktiv, tydlig och systematisk. För regering och riksdag är tillsynen en viktig förutsättning för att dess intentioner omsätts i praktiken och bidrar till att eventuella brister blir kända. En väl reglerad och organiserad social tillsyn är, enligt regeringen, en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet inom LSS-området.

Tillsyn och kontroll

Regeringen föreslår att det ska krävas tillstånd för att enskilda ska få bedriva yrkesmässig verksamhet med personlig assistans. De bestämmelser som avser tillståndsmyndighet, sanktionsmöjligheter och rätten att överklaga som gäller för övrig tillståndspliktig verksamhet ska gälla även i fråga om tillstånd för verksamhet med personlig assistans. En assistansberättigad som är arbetsgivare åt sina assistenter ska vara skyldig att göra en anmälan till Socialstyrelsen. Vidare föreslår regeringen att det av LSS klart ska framgå att Socialstyrelsens tillsyn ska omfatta all verksamhet enligt lagen, även personlig assistans som utförs av enskilda.

En förutsättning för tillstånd bör enligt regeringen vara att det framgår av ansökan att den som ska bedriva verksamheten har god kunskap om den lagstiftning som styr verksamheten, inklusive lagstiftning om arbetsmiljö och hantering av ersättning för personlig assistans. Vidare bör framgå att den som ska bedriva verksamheten har kunskap om förhållnings-sätt, bemötande och ekonomi. Av ansökan bör också framgå hur personalens kunskaper ska säkerställas och hållas aktuella när det gäller lagstiftning, andra gällande regler samt vad som i övrigt krävs för att ge den assistansberättigade personlig assistans. För verksamheter som utför personlig assistans på uppdrag av barn och unga assistansberättigade, är det viktigt att beskrivningen av personalens kompetens omfattar former för utbildning, fortbildning och det övriga stöd som de personliga assistenterna behöver för att ge barn en personlig assistans av god kvalitet. Enligt

regeringen är det också viktigt att den som ska bedriva verksamheten redovisar hur den assistansberättigades självständighet och påverkan på utformningen av insatsen ska tillgodoses.

Regeringen betonar att ansökningar om tillstånd för enskild verksamhet med personlig assistans måste prövas noga så att förtroendet för den personliga assistansen upprätthålls och att det är viktigt att prövningen inte får innebära att tillståndsgivningen tar så lång tid att den assistansberättigades möjligheter att välja en viss anordnare begränsas av det skälet.

Regeringen anser att tillståndskravet inte bör omfatta de assistansberättigade som själva är arbetsgivare åt sina personliga assistenter. Regeringen konstaterar att det tidigare rätt delade meningar om huruvida tillsynsansvaret omfattar assistansberättigade som är arbetsgivare för sina assistenter. Enligt regeringen bör dessa omfattas av tillsynen, och för att Socialstyrelsen ska kunna genomföra denna del av tillsynsverksamheten föreslås att assistansberättigade som själva är arbetsgivare åt sina personliga assistenter ska vara skyldiga att göra en anmälan till Socialstyrelsen. Regeringen påpekar att tillsynen under dessa förhållanden bör vara mer begränsad och avse bl.a. administrativa rutiner, former för stöd och kompetensutveckling och assistenternas arbetsförhållanden. Regeringen betonar att tillsynen i dessa fall i första hand ska bedrivas utifrån den assistansberättigades intresse och med utgångspunkten att den enskilde ska få de behov som ligger inom ramen för insatsen tillgodosedda genom den personliga assistansen.

Motion

I motion So6 av Elina Linna m.fl. yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska ta initiativ till en dialog med de berörda parterna i syfte att hitta en lösning som gör det möjligt att tillförsäkra personliga assistenter samma grundläggande skydd som andra löntagare samtidigt som brukarnas behov tillgodoses. Motionärerna hänvisar till en rapport av Socialstyrelsen av vilken framgår att personliga assistenter upplever problem med otrygghet i anställningen, ensamarbete, lön, osäkerhet vad gäller arbetsuppgifter, arbetsmiljö, arbetsgivaransvar och arbetsledning, svårigheter att hålla isär yrkesutövande och privatliv, tjänstgöringsgrad, fortbildning, yrkesstatus samt yrkesidentitet. Motionärerna anför vidare att det är en svår balansgång att reglera ett sådant slags anställningsförhållande med krav på hänsyn till såväl den assistansberättigades behov av integritet som till den anställdes arbetssituation etc.

LSS-kommittén

På s. 486–487 i slutbetänkande SOU 2008:77 behandlar utredningen frågan om arbetsmiljö och arbetstider för personliga assistenter och anför följande.

Personer som är anställda i Sverige skyddas genom olika regler. Sådana är t.ex. lagen om anställningsskydd, arbetsmiljölagen och arbetstidslagen.

Enligt intentionerna bakom LSS och LASS är det den funktionshindrade som genom sitt självbestämmande ska utforma sin insats. En avsikt med personlig assistans var att "avprofessionalisera" hjälpen. "Den enskilde ska ha ett direkt inflytande, både i planeringen och utformningen av insatsen och igenomförandet av den." "Med personlig assistans kan den enskilde ges frihet att själv bestämma om i vilka situationer och vid vilka tillfällen som hjälpen ska ges."

Avvägningen mellan den ersättningsberättigades intresse av självbestämmande över den personliga assistansens utformning och den personliga assistentens intresse av att kunna återopa sina arbetsrättsliga rättigheter kommenteras inte i förarbetena. Det reser olika frågor. Ibland kommer ju dessa regelsystem i konflikt med varandra.

I förarbetena till LSS och LASS (prop. 1992/93:159) framhåller det föredragande statsrådet i anslutning till uttalanden om s.k. egna arbetsgivare att det med arbetsgivarrollen följer en hel del skyldigheter i olika avseenden. Skyldighet finns t.ex. att göra avdrag för preliminärskatt och att betala in arbetsgivaravgifter. Andra områden som blir aktuella är arbetsmiljöfrågor, semester och ledighet såsom ledighet för vård av barn etc. Andra regler är de i samband med uppsägning m.m. enligt lagen om anställningsskydd.

Av nuvarande bestämmelse i 1 kap. 4 § arbetsmiljölagen framgår att denna inte gäller för arbete som utförs i arbetsgivarens hushåll av den som fyllt 18 år. För sådana arbetsgivare gäller istället bestämmelserna i lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbete. I denna lag har det funnits ett begränsat arbetsmiljöansvar. Den 1 januari 2009 ändras detta så att arbetsmiljölagen blir tillämplig också för arbete i arbetsgivarens hem (prop. 2007/08:65). Ändringen föreslogs i Arbetsmiljöutredningens betänkande *Bättre arbetsmiljöregler I* (SOU 2006:44). Arbetsmiljöutredningen refererade särskilt till omfattande brister i personliga assistenters arbete i hemmiljö.

Utskottets ställningstagande

Förslaget till ändring i 23 § LSS innebär att det ska krävas tillstånd för att enskilda ska få bedriva yrkesmässig verksamhet med personlig assistans. Undantag gäller dock för assistansberättigade som själva är arbetsgivare åt sina assistenter. För dessa gäller i stället en skyldighet att göra en anmälan till Socialstyrelsen.

Utskottet delar bedömningen att en förutsättning för tillstånd bör vara att det framgår av ansökan om tillstånd, att den som ska bedriva verksamheten har god kunskap om den lagstiftning som styr verksamheten, inklusive lagstiftning om arbetsmiljö och hantering av ersättning för personlig assistans samt att det bör framgå hur personalens kunskaper ska säkerställas och hållas aktuella när det gäller lagstiftning, andra gällande regler samt vad som i övrigt krävs för att ge den assistansberättigade personlig assistans.

Utskottet kan konstatera att sedan den 1 januari 2009 är arbetsmiljölagen (1977:1160) direkt tillämplig också för arbete i arbetsgivarens hem. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del. Riksdagen bör inte ta något initiativ med anledning av motion So6 (v) yrkande 1, som avstyrks.

Barnperspektiv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller 6 a § och ändringen i 8 § i regeringens förslag till lag om ändring i LSS. Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om att utreda om det i vissa fall ska finnas möjlighet att ta hjälp av en oberoende företrädare vid beslut om insatser enligt LSS, när beslutet rör barn.

Jämför reservation 2 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att när åtgärder enligt LSS rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas och att när en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Här ska barnets åsikter tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

I artikel 3 i barnkonventionen betonas att barnets bästa ska sättas i förgrunden vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de utförs av t.ex. offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner. Bestämmelser har tidigare införts i SoL för att stärka barnets ställning inom socialtjänstens område, och regeringen anser att reglerna i LSS bör utformas i likhet med vad som gäller enligt SoL. Enligt regeringens bedömning kommer bestämmelsen om barnets bästa i LSS att få störst betydelse vid andra åtgärder än vid beviljandet av insatser enligt 9 § som t.ex. vid utförandet av insatserna, vid planering och vid tillståndsgivning och tillsyn.

Av artikel 12 i barnkonventionen framgår att det barn som är i stånd att bilda egna åsikter ska tillförsäkras rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. I LSS, till skillnad från i t.ex. SoL, finns inte några särskilda bestämmelser om barns rätt till information eller barns rätt att komma till tals. Regeringen anser att en sådan bestämmelse ska införas och att det samtidigt tydliggörs att det är frivilligt för barnet att framföra sina åsikter. Om barnet har uppnått den ålder och mognad som krävs för att själv bestämma om sin medverkan, är det barnet som råder över om något samtal ska hållas. Om barnet däremot inte har uppnått den ålder och mognad som krävs för att själv bestämma, kan vårdnadshavarna förhindra att samtal hålls med barnet. Frågan om socialnämnden ska kunna tala med barnet faller nämligen inom vårdnadshavarnas bestämmanderätt.

Socialstyrelsen bör även fortsättningsvis arbeta med sådana metoder som kan tillämpas inför beslut om insatser och i det dagliga arbetet med barn med olika former av funktionsnedsättning. Av 7 § förordningen (2009:1243) med instruktion för Socialstyrelsen framgår att Socialstyrelsen ska utveckla metoder för hur den tillsyn som rör barn och unga ska genomföras. Av instruktionen bör även framgå de uppgifter som nyss nämnts.

Motion

I motion So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 (delvis) begärs ett tillkännagivande om att utreda om det i vissa fall ska finnas möjlighet att ta hjälp av en oberoende företrädare vid beslut om insatser enligt LSS. Motionärerna är positiva till förslaget om att de som berörs av insatserna ska få utökade möjligheter att komma till tals, men anser att bl.a. barn kan ha större svårigheter än andra att hävda sina rättigheter och komma med synpunkter på hur insatser ska utformas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att ett uttalat barnperspektiv förs in i LSS. Utskottet ställer sig bakom förslagen att när åtgärder enligt LSS rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas och att när en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att det i detta sammanhang ska vara frivilligt för barnet att framföra sina åsikter. Socialstyrelsen förutsätts även fortsättningsvis arbeta med sådana metoder som kan tillämpas inför beslut om insatser, och i det dagliga arbetet med barn med olika slags funktionsnedsättning. Utskottet anser att riksdagen inte bör ta något initiativ med anledning av motion So6 (v) yrkande 2 (delvis) varför den avstyrks.

Lag om registerkontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till lag om registerkontroll av personal som ger insatser åt barn enligt LSS.

Propositionen

Regeringen föreslår en ny lag om registerkontroll av vilken följer bl.a. att den som enligt LSS bedriver verksamhet som omfattar insatser åt barn inte får anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera utdrag från belastningsregistret för den som ska anställas. Skyldigheten att kontrollera

registerutdrag omfattar dock inte t.ex. en förälder som ska utföra insatser åt sitt eget barn eller en person som för mindre än ett år sedan var anställd hos samma arbetsgivare.

Barnombudsmannen (BO) har i flera sammanhang framfört att alla som anställs som personliga assistenter åt barn och unga bör omfattas av registerkontroll. Regeringen vill i detta sammanhang framhålla att kontroll av uppgifter i belastningsregistret inte i sig kan ge några garantier vare sig för att en person är lämplig eller för att han eller hon är olämplig för en viss anställning. I den mån det tas hänsyn till uppgifter om brott får man utgå från att arbetsgivaren gör en helhetsbedömning och tar hänsyn till alla relevanta omständigheter. En avvägning måste vidare enligt regeringen alltid göras mellan dels intresset av att minska riskerna för övergrepp, dels skyddet för den personliga integriteten och det bör understrykas att det krävs också andra åtgärder för att uppnå en trygg miljö för barnet i fråga.

Regeringen anser att den som själv anställer sina assistenter valt att ta eget ansvar för assistansen på ett annat sätt än den som anlitar någon verksamhet. Därför bör registerkontrollen för de först nämnda vara frivillig. Assistansberättigade barn som är arbetsgivare åt sina egna assistenter bör därför ges en möjlighet, men inte en skyldighet, att kräva registerutdrag från den som ska anställas.

För att skydda de enskildas integritet är det endast den person som faktiskt erbjuds arbete, uppdrag eller praktiktjänstgöring och den som tilldelas arbetsuppgifter som ska kontrolleras.

Regeringen anser att krav på registerkontroll bör gälla alla insatser enligt LSS som riktar sig till enbart barn och unga och att de brott som bör uppmärksammas är vissa brott mot liv och hälsa, människorov, sexualbrott, grovt rån samt barnpornografibrott.

Slutligen anför regeringen att för det fall att registerkontroll underlåts, trots att kontrollskyldighet föreligger, bör tillståndet till verksamheten kunna återkallas eller verksamheten förbjudas när underlåtenheten är av allvarligt slag.

Utskottets ställningstagande

Barn med funktionsnedsättning är en särskilt skyddsbehövande grupp och då det är samhället som beslutar om och i många fall också tillhandahåller insatserna har samhället ett särskilt ansvar för att insatserna är säkra och trygga. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om en ny lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

Utskottet är väl medvetet om att en sådan kontroll inte i sig medför att barn med funktionshinder som beviljats sådana insatser får en trygg miljö, men anser att den kan öka möjligheterna för att rätt person anställs.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Enhetlig modell för bedömning av andra personliga behov m.m. när det gäller personlig assistans

Utskottets förslag i korthet

Mot bakgrund av de arbeten som pågår när det gäller bl.a. ett behovsbedömningsinstrument begär utskottet i form av ett tillkännagivande en redovisning av regeringen, så fort underlag finns, och vid behov förslag till åtgärder. Delvis bifall till motioner om arbetet med ett behovsbedömningsinstrument.

Propositionen

Regeringen anser att bestämmelsen om rätten till personlig assistans för andra personliga behov för närvarande inte bör ändras.

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Försäkringskassan utarbeta ett vetenskapligt instrument som ska användas när behov av personlig assistans ska bedömas. Uppdraget har delredovisats till Socialdepartementet den 30 mars 2009 och ska slutredovisas senast den 31 mars 2011. Ett syfte med uppdraget är att åstadkomma högre kvalitet i beslutsfattandet och säkerställa en mer rättssäker hantering av ansökningar om personlig assistans. Tidigare har Försäkringskassan rapporterat om skillnader i antal beviljade timmar i assistansersättningen mellan olika lokalkontor. Skillnaderna har inte helt kunnat förklaras av olikheter i befolkningsstruktur utan har delvis berott på vilken handläggare som gjort bedömningen samt vilka lokala rutiner och riktlinjer som finns för handläggningen. Socialstyrelsen har också pekat på skillnader mellan landets kommuner vad gäller andel personer som, i förhållande till befolkningen, har personlig assistans. En viktig del i skillnaderna i behovsbedömningarna är att handläggarna till viss del saknat metodstöd i utredningsförfarandet. Regeringen bedömer att utredningar och beräkningar av grundläggande behov blivit mer enhetliga inom Försäkringskassan. Rättsliga avgöranden och förtydliganden av Försäkringskassans vägledning har lett till en ökad tydlighet i tillämpningen. Regeringen bedömer att det i dag finns ett adekvat lagstöd när det gäller Försäkringskassans beslut om grundläggande behov men att det är viktigt att Försäkringskassan noggrant följer och aktivt vidtar åtgärder för att styra verksamheten mot enhetliga och rätts säkra bedömningar. Regeringen anser därför att det inte i nuläget behöver göras några lag- eller förordningsändringar när det gäller grundläggande behov inom personlig assistans.

Regeringen anser att Försäkringskassan på lämpligt sätt bör följa sina lokala försäkringscenters regeltillämpning och verka för ökad enhetlighet i bedömningarna. Försäkringskassan bör även ges i uppdrag att senast den

30 juni 2011 till regeringen rapportera hur arbetet med enhetlighet i beslut om andra personliga behov när det gäller personlig assistans utvecklas och vilka eventuella åtgärder som är lämpliga att vidta.

Motioner

I motion So7 av Ylva Johansson m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om arbetet med ett behovsbedömningsinstrument för personlig assistans. Motionärerna anser att det utkast till behovsbedömningsinstrument som på regeringens uppdrag tagits fram av Socialstyrelsen och Försäkringskassan är integritetskränkande för den enskilde och att det fortsatta arbetet måste bygga på respekt för individen liksom för dennes oberoende och integritet. Motionärerna anser att regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa detta. I motion So8 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 1 finns en likalydande begäran.

Utskottets ställningstagande

Assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många personer med svåra funktionsnedsättningar. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1994, och det finns samma grundläggande skäl till att reglera rättigheter till stöd och service för vissa personer med funktionsnedsättningar i dag som när LSS tillkom. Ytterst handlar det om att tillförsäkra personer med omfattande och varaktiga stödbehov insatser som de behöver för sitt dagliga liv. Detta kräver ett stabilt och långsiktigt ansvarstagande från samhällets sida. Om denna reglering inte är tillräckligt effektiv, finns det risk för att behoven skulle komma att prioriteras ned. En väl fungerande tillsyn är en del av det ramverk som krävs för att säkerställa att LSS tillämpas så att lagens syften och mål uppnås.

Utskottet har som ett led i beredningen av detta ärende haft en intern utfrågning med representanter för åtta olika organisationer. Vid utfrågningen deltog representanter för följande organisationer: Intressegruppen för Assistansberättigade (Ifa), Jämlikhet, Assistans och Gemenskap (JAG), Stiftarna av Independent Living i Sverige (STIL), Handikappförbunden (HSO), Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU), Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet (DHR) och Neurologiskt Handikappades Riksförbund (NHR). Bland annat på det sättet har utskottet fått del av en oro många funktionshindrade känner för utvecklingen när det gäller behovsbedömningen inför beslut om personlig assistans med statliga medel, liksom inför beslut om omprövning av sådana beslut.

Socialstyrelsen har i uppdrag att i samarbete med Försäkringskassan utarbeta ett vetenskapligt instrument att användas när behov av personlig assistans ska bedömas. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2011. Ett syfte med uppdraget är att åstadkomma högre kvalitet i beslutsfattandet och säkerställa en mer rättssäker hantering av ansökningar om personlig

assistans. Håkan Ceder, överdirektör vid Socialstyrelsen, och Adriana Lender, generaldirektör vid Försäkringskassan, har vid ett besök i utskottet redogjort för hur arbetet med behovsbedömningsinstrumentet fortskrider.

Utskottet förutsätter, mot bakgrund av lagens intentioner, dels att siktet är inställt på respekt för den enskilde individen, dels att ett sådant bedömningsinstrument inte kommer att innebära alltför detaljerade eller integritetskränkande moment. Utskottet anser att ett bedömningsinstrument av det slaget kan vara den enskildes verktyg när han eller hon ska få sina behov tillgodosedda.

Utskottet har vidare fått veta att regeringen den 12 maj 2010 beslutade om ytterligare ett uppdrag till Försäkringskassan av innebörd att de lokala försäkringscentrens beslut i fråga om personlig assistans ska följas upp. Försäkringskassan ska rapportera till regeringen hur arbetet med enhetlighet i beslut om personlig assistans utvecklas, såväl när det gäller grundläggande behov som andra personliga behov. Om Försäkringskassan finner att åtgärder behöver vidtas för att öka rättssäkerheten och enhetligheten i besluten ska förslag till sådana åtgärder lämnas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2011.

Utskottet välkomnar strävandena att åstadkomma ökad enhetlighet och tydlighet i bedömningar och beslut. Utskottet konstaterar att insatser som ges med stöd av LSS ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet samt att målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Sådan verksamhet ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet.

Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen. Resultatet av de båda uppdragen som ska redovisas i mars respektive juni 2011 bör inte föregripas. Utskottet anser att regeringen, så fort underlag finns, bör återkomma till riksdagen med en redovisning och vid behov med förslag till åtgärder. Vad utskottet nu anfört bl.a. med anledning av motionerna So7 (s) och So8 (mp) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Behov av mer än en personlig assistent samtidigt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller ändringen i 9 a § i regeringens förslag till lag om ändring i LSS. Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om att det ska vara tillräckligt att den enskilde lämnat in en ansökan om att utreda möjligheterna att få bostadsanpassningsbidrag eller andra hjälpmedel, i stället för att kräva att ärendet utretts klart, före det att den enskilde kan ansöka om dubbel assistans.

Jämför reservation 3 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att när en person har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, ska han eller hon ha rätt till flera assistenter endast under förutsättning att möjligheterna att få bostadsanpassningsbidrag eller andra hjälpmedel har utretts.

Behovet av assistans som utförs av två eller flera assistenter samtidigt, s.k. dubbel assistans, kan uppstå tillfälligt, vara mer regelbundet återkommande eller vara ett stadigvarande behov. Rätten till dubbel assistans anges inte uttryckligen LSS eller i LASS och har inte heller nämnts i förarbeten till lagarna. Regeringen anser dock att det inte torde strida mot lagen att bevilja dubbel assistans. Regeringen har noterat att det förekommer dubbel personlig assistans samt att beräkningar från LSS-kommittén visar att antalet beviljade timmar för personlig assistans har ökat kraftigt de senaste åren liksom att de vanligaste skälen till dubbel assistans är behov av hjälp vid förflyttning, lyft, hygien samt av- och påklädning.

LSS-kommittén har föreslagit att dubbel assistans bara ska beviljas om den enskilde visat att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, med hjälpmedel eller med bostadsanpassningsbidrag. Häri finns alltså ett absolut krav på att den enskilde kan visa att denne fått avslag på sina ansökningar om bostadsanpassning eller hjälpmedel. Regeringen anser för sin del att det bör kunna krävas av den enskilde att denne undersökt och övervägt alternativa lösningar för att tillgodose behoven och anser således att det bör räcka med att de alternativa lösningarna har utretts för att dubbel assistans ska kunna beviljas. Regeringen anför vidare att det är angeläget att den enskilde inte påverkas negativt under den tid som ärenden om bostadsanpassning eller hjälpmedel prövas. Ärenden av detta slag bör handläggas skyndsamt med hänsyn till den enskildes situation. Regeringen har för avsikt att noggrant följa upp och utvärdera tillämpningen av de föreslagna reglerna om behov av mer än en personlig assistent samtidigt. Regeringen avser därtill att ge Socialstyrelsen och Hjälpmedelsinstitutet i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag som kan vägleda Försäkringskassan vid ställningstaganden om dubbel assistans i förhållande till bostadsanpassningar.

Motion

I motion So8 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att det ska vara tillräckligt att den enskilde lämnat in en ansökan om att utreda möjligheterna att få bostadsanpassningsbidrag eller andra hjälpmedel, i stället för att kräva att ärendet utretts klart, innan den enskilde kan ansöka om dubbel assistans.

Utskottets ställningstagande

Av regeringens förslag till ändring i 9 a § LSS följer att när en person har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, ska han eller hon ha rätt till flera assistenter under förutsättning att möjligheterna att få bostadsanpassningsbidrag eller andra hjälpmedel har utretts. Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att noggrant följa upp och utvärdera tillämpningen av de föreslagna reglerna. Motion So8 (mp) yrkande 2 avstyrks och propositionen tillstyrks i den delen.

Vissa frågor om kommuners ansvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller 8 a § och ändringen i 10 § i regeringens förslag till lag om ändring i LSS. Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om att utreda om det i vissa fall ska finnas möjlighet att ta hjälp av en oberoende företrädare.

Jämför reservation 4 (v).

Propositionen

Regeringen föreslår att den enskilde, i ett ärende som gäller insatser enligt LSS, ska ha rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden om inte särskilda skäl föranleder annat. Den enskilde ska underrättas om denna rättighet.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att LSS bör likställas med socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, när det gäller rätten till företrädare inför nämnden, dvs. rätten att i ett ärende få lämna uppgifter inför nämnden vid ett personligt besök. Möjligheten att meddela sig muntligt direkt inför nämnden kan vara av särskilt värde för människor med funktionsnedsättning, och en bestämmelse om att få meddela sig på det viset ökar den enskildes möjligheter att hävda sin rätt.

Regeringen föreslår också att den enskilde, när en insats enligt LSS ska beslutas, ska erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne. Den som har beviljats en LSS-insats ska kunna begära att en individuell plan upprättas om det inte redan har skett.

Motion

I motion So6 Av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 (delvis) begärs ett tillkännagivande om att utreda om det i vissa fall ska finnas möjlighet att ta hjälp av en oberoende företrädare vid beslut om insatser enligt LSS. Motionärerna är positiva till förslaget om att de som berörs av insatserna ska få utökade möjligheter att komma till tals, men anser att bl.a. personer med

vissa typer av funktionsnedsättningar kan ha större svårigheter än andra att hävda sina rättigheter och komma med synpunkter på hur insatser ska utformas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att den enskilde i ett ärende enligt LSS ska ha rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden och att den enskilde ska underrättas om denna rättighet samt att den enskilde, när en insats enligt LSS ska beslutas, ska erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne.

Förslagen till 8 a § och 10 § LSS tillstyrks. Motionen So6 (v) yrkande 2 (delvis) är delvis tillgodosedd och avstyrks.

Daglig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att personer med psykisk funktionsnedsättning inom personkrets 3 ska ges rätt till daglig verksamhet.

Jämför reservationerna 5 (v) och 6 (mp).

Propositionen

Regeringen bedömer att en reglering av rätten till daglig verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning som avses i 1 § 3 LSS (persongrupp 3) bör vänta i avvaktan på resultatet av de insatser för denna grupp som har beslutats i samband med regeringens psykiatrisatsning. Regeringen avser att, med utgångspunkt från resultatet av pågående uppdrag om att utarbeta en vägledning för hur den dagliga verksamheten och dess samverkan med andra aktörer ska utformas m.m., ge Socialstyrelsen ett nytt uppdrag att utforma och sedan administrera en försöksverksamhet med meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. Regeringen anser att det är väsentligt att erfarenheterna av pågående uppdrag först beaktas. Under perioden med försöksverksamheten beräknas 35 miljoner kronor per år under tre år avsättas för kommunernas arbete med att utveckla innehållet i meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Regeringen påminner om att ett övergripande mål med daglig verksamhet är att på kortare eller längre sikt utveckla den enskildes möjlighet till arbete samt att LSS-kommittén, med stöd av Socialstyrelsens lägesrapport 2007, funnit att daglig verksamhet blivit en permanent insats för den enskilde och inte ett led i utvecklingen för att få ett lönearbete. Regeringen anser att det alltså finns en risk för en s.k. inlåsningseffekt för vissa

av de personer som har beviljats daglig verksamhet och att detta beror på att det på vissa håll inte finns något regelbundet eller strukturerat samarbete mellan daglig verksamhet och andra aktörer, t.ex. Arbetsförmedlingen.

Regeringen anför vidare att den inom ramen för arbetet med psykiatrisatsningen, som pågår under perioden 2009–2011, uppmärksammat problem som gäller arbete, rehabilitering och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning och att det i regeringens skrivelse (2008/09:185) behandlas bl.a. åtgärder som ska leda till att vardagen för personer som har psykisk funktionsnedsättning ska fungera utifrån vars och ens förutsättningar. Detta innebär bl.a. att personerna ska erbjudas arbete, rehabilitering och sysselsättning som är anpassad efter deras behov. Regeringen anser att arbetslinjen på samma sätt som för alla människor i vuxen ålder också ska gälla för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Mot denna bakgrund har regeringen vidtagit ett antal åtgärder för att förstärka arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Vidare redovisar regeringen i sin skrivelse (2008/09:185) att den har för avsikt att följa upp och analysera hur vården och det sociala stödet till personer med psykisk sjukdom och psykisk funktionsnedsättning utvecklas över tid, och en uppföljning kommer också att ske av effekterna av regeringens samlade psykiatrisatsning.

Regeringen avser att ge Socialstyrelsen ett nytt uppdrag att utforma och sedan administrera en försöksverksamhet med meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. Under perioden med försöksverksamheten beräknas 35 miljoner kronor per år under tre år avsättas för kommunernas arbete med att utveckla innehållet i meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Aktuellt

Socialstyrelsen har i april 2010 slutfört sitt regeringsuppdrag att utarbeta en vägledning för hur den dagliga verksamheten och dess samverkan med andra aktörer ska utformas så att den grupp som står nära arbetsmarknaden får ökade möjligheter till lönearbete. Arbetet, som genomförts i samråd med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, har resulterat i rapporten På tröskeln – Daglig verksamhet med inriktning på arbete. I rapporten finns bl.a. exempel från dagliga verksamheter och andra verksamheter runt om i landet som arbetar för att öka enskildas möjlighet till deltagande på arbetsmarknaden.

Motioner

I motion So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att personer med psykisk funktionsnedsättning inom personkrets 3 ska ges rätt till daglig verksamhet. Motionärerna har noterat att regeringen vill avvakta med en sådan rättighet och i stället tar initiativ till en försöksverksamhet under tre år.

I motion So8 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att regeringen noga bör följa utvecklingen av försöksverksamheten och återkomma med ett övervägande om rätt till daglig verksamhet, eller på annat sätt garantera anpassad arbetssituation för människor med psykisk funktionsnedsättning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att regeringen inom ramen för psykiatrisatsningen 2009–2011 vidtagit ett antal åtgärder för att förstärka arbete och sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning. De olika åtgärderna beskrivs närmare på s. 48 f. i propositionen. Socialstyrelsen har helt nyligen, i sin rapport På tröskeln – Daglig verksamhet med inriktning på arbete, redovisat ett regeringsuppdrag att utarbeta en vägledning för hur den dagliga verksamheten och dess samverkan med andra aktörer ska utformas så att den grupp som står nära arbetsmarknaden får ökade möjligheter till lönearbete. Därtill väntas Socialstyrelsen få ytterligare ett uppdrag nämligen att utforma och administrera en försöksverksamhet med meningsfull sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Utskottet delar regeringens bedömning att en reglering av rätten till daglig verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning i persongrupp 3 bör vänta i avvaktan på resultatet av de insatser som redan beslutats. Resultatet av den väntade försöksverksamheten bör inte heller föregripas. Utskottet anser att en sådan försöksverksamhet är ett steg i rätt riktning. Motionerna So6 (v) yrkande 3 och So8 (mp) yrkande 4 avstyrks.

Assistans vid sjukhusvistelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om assistans vid sjukhusvistelse.

Jämför reservation 7 (mp).

Motion

I motion So8 av Thomas Nihlén m.fl. yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör utreda aspekter runt finansiering av ett förslag om att assistansersättning ska kunna lämnas också för tid då den funktionshindrade vårdas på sjukhus även om den tiden överstiger fyra veckor samt återkomma med ändringsförslag.

LSS-kommittén

På s. 475 i slutbetänkandet SOU 2008:77 behandlar utredningen frågan om att göra det möjligt att i vissa fall ha med en personlig assistent under sjukhusvistelse under längre tid än i dag och anför bl.a. följande.

Vi föreslår att regeringen tar initiativ till att den tidsperiod som en assistansberättigad i vissa fall kan ha med sin personliga assistent under sjukhusvistelse förlängs.

Detta bl.a. mot bakgrund av den oro som assistansberättigade och personliga assistenter känner, men också med hänvisning till den administrativa vinst en ändring medför. Det finns fördelar med att låta tidsperiodens längd överensstämma med liknande begränsningar i annan näraliggande lagstiftning, som t.ex. i den om handikappersättning och vårdbidrag där begränsningen är sex månader, alternativt med de villkor som följer av arbetsrättslig lagstiftning vid uppsägningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har fått veta att det pågår ett arbete i Socialdepartementet med att ta fram underlag för att bereda frågan om assistansersättning vid sjukhusvistelse. Utskottet välkomnar detta och anser att resultatet av det arbetet bör avvaktas. Motion So8 (mp) yrkande 3 avstyrks.

Lagförslagen i övrigt

Utskottet tillstyrker även i övrigt regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, lagen (1998:620) om belastningsregister och socialförsäkringsbalken (2010:110).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet, punkt 1 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 23 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och motion 2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 1.

Ställningstagande

I grunden har jag inte någon annan syn på frågan om tillstånd respektive anmälningsplikt för den som yrkesmässigt bedriver verksamhet med personlig assistans respektive för den assistansberättigade som själv är arbetsgivare åt sina assistenter än regeringen. Jag anser dock att det är viktigt att de assistenter som anställs direkt av den assistansberättigade inte kommer att ha sämre arbetsvillkor än andra assistenter. En rapport från Socialstyrelsen från 2007 visar att personliga assistenter upplever problem och otrygghet i anställningen, ensamarbete, lön, osäkerhet vad gäller arbetsuppgifter, arbetsmiljö, arbetsgivaransvar och arbetsledning, svårigheter att hålla isär yrkesutövande och privatliv, tjänstgöringsgrad, fortbildning, yrkesstatus samt yrkesidentitet.

Det är svårt att reglera denna typ av anställningsförhållanden där hänsyn måste tas dels till den assistansberättigades rimliga krav på integritet, dels till de anställdas arbetssituation, arbetsmiljö och anställningsskydd. Det är dock viktigt att alla personliga assistenter omfattas av samma arbetsrättsliga skydd som andra löntagare. Jag anser därför att regeringen bör ta initiativ till en dialog med de berörda parterna i syfte att hitta en lösning som gör det möjligt att tillförsäkra personliga assistenter samma grundläggande arbetsrättsliga skydd som andra löntagare samtidigt som brukarnas behov tillgodoses.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

2. Barnperspektiv, punkt 2 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 6 § och 8 a § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och motion

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att det är positivt att barn genom den föreslagna lagändringen ska få information och möjlighet att framföra åsikter om insatser som berör dem. Barn kan emellertid ha större svårigheter än andra att hävda sina rättigheter och komma med synpunkter på hur insatser ska utformas. Det bör därför utredas om det för barn ska finnas möjlighet att ta hjälp av en oberoende företrädare vid beslut om insatser enligt LSS.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

3. Behov av mer än en personlig assistent samtidigt, punkt 5 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 9 a § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och motion 2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 2.

Ställningstagande

För det fall att en person har behov av mer än en personlig assistent samtidigt ska det vara möjligt för den enskilde att ansöka om detta under tiden som frågan om bostadsanpassning och hjälpmedel utreds. Det ska inte krävas att frågan utretts klart, och den enskilde ska kunna välja att avsluta insatsen när bostadssituationen är anpassad och hjälpmedel provats ut. Det finns nämligen en risk att handläggningen dröjer och den enskilde kommer då att befinna sig i en besvärlig situation.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

4. Vissa frågor om kommuners ansvar, punkt 6 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 8 a § och 10 § i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:176 i denna del och motion

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 2 i denna del.

Ställningstagande

Jag anser att det är positivt att den enskilde, i ett ärende som rör LSS, genom den föreslagna lagändringen ska ha rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför den ansvariga nämnden. Personer med vissa typer av funktionsnedsättningar kan emellertid ha större svårigheter än andra att hävda sina rättigheter och komma med synpunkter på hur insatser ska utformas. Det bör därför utredas om det för funktionshindrade i vissa fall ska finnas möjlighet att ta hjälp av en oberoende företrädare vid beslut om insatser enligt LSS.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

5. Daglig verksamhet, punkt 7 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 3 och

bifaller delvis motion

2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen avvaktar med att besluta om rätt till daglig verksamhet för personer med psykiska funktionsnedsättningar inom personkrets 3, och tar i stället initiativ till försöksverksamhet under tre år. Jag anser att det inte är

tillräckligt att hänvisa till tillfälliga satsningar, utan anser att det står klart att det behövs en långsiktig satsning på att en person med psykisk funktionsnedsättning ska ha sysselsättning. Samtidigt är det naturligtvis viktigt att det bedrivs ett arbete för att personer som beviljats daglig verksamhet ska få större möjligheter än i dag att gå över till någon form av lönearbete. Personer med psykisk funktionsnedsättning inom personkrets 3 bör alltså ges rätt till daglig verksamhet.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

6. Daglig verksamhet, punkt 7 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 4 och bifaller delvis motion 2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag delar bedömningen att människor med psykisk funktionsnedsättning naturligtvis i första hand måste få tillgång till anställning på arbetsmarknaden. Men det är också viktigt att se att trots de satsningar som pågår så nås långt ifrån alla av dem. Jag anser att det finns anledning att mycket noga följa utvecklingen och återkomma med ett övervägande om rätt till daglig verksamhet eller på annat sätt garantera en anpassad arbetssituation för människor med psykisk funktionsnedsättning.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

7. Assistans vid sjukhusvistelse, punkt 8 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att en mycket konkret förändring och förbättring skulle vara att ändra regelverket för assistans vid sjukhusvistelse. I dag kan assistansersättning, när särskilda skäl föreligger, lämnas även för tid då den funktionshindrade vårdas kortare tid på sjukhus, dock högst fyra veckor. På det viset riskerar den enskilde att bli av med den personliga assistenten och för den som arbetar som personlig assistent är det otryggt att med kort varsel förlora sin anställning. Detta kan skapa oro för båda parter och det kan försvåra rekryteringen. Dåvarande Riksförsäkringsverket föreslog en förlängning till sex månader, vilket är en bedömning som Försäkringskassan fortfarande delar. Jag anser att regeringen snarast bör utreda aspekter runt finansiering av ett sådant förslag, och återkomma med ett förslag om regeländring.

Vad jag nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:176 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om registerkontroll av personal som utgör vissa insatser åt barn med funktionshinder,
2. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
3. lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister,
4. lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Följdmotionerna

2009/10:So6 av Elina Linna m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ta initiativ till en dialog med de berörda parterna i syfte att hitta en lösning som gör det möjligt att tillförsäkra personliga assistenter samma grundläggande arbetsrättsliga skydd som andra löntagare samtidigt som brukarnas behov tillgodoses.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda om det i vissa fall ska finnas möjlighet att ta hjälp av en oberoende företrädare vid beslut om insatser enligt LSS.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att personer med psykisk funktionsnedsättning inom personkrets 3 ska ges rätt till daglig verksamhet.

2009/10:So7 av Ylva Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovsbedömningsinstrument för personlig assistans.

2009/10:So8 av Thomas Nihlén (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovsbedömningsinstrument för personlig assistans.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om dubbel assistans.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om regler för assistans under sjukhusvistelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personer med psykisk funktionsnedsättning och daglig verksamhet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade bedriver verksamhet som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder, får inte anställa någon för sådana insatser utan att först kontrollera registerutdrag enligt lagen (1998:620) om belastningsregister avseende den som ska anställas. Registerutdraget får inte vara äldre än ett år.

Registerkontroll som anges i första stycket ska också göras i fråga om

1. den som fullgör uppdrag i verksamhet som avses i första stycket eller som är anställd hos ett bemanningsföretag eller annan som ingått avtal med den som bedriver sådan verksamhet, om uppdragstagaren eller den anställde erbjuds eller tilldelas arbetsuppgifter som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder och fullgör dessa uppgifter som om han eller hon var anställd i verksamheten, och

2. den som erbjuds praktiktjänstgöring som omfattar stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder.

Första och andra styckena tillämpas inte på en förälder som ska utföra insatser åt sitt eget barn.

2 § Den som enligt 1 § första eller andra stycket erbjuds en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring ska på begäran lämna ett registerutdrag till arbets- eller uppdragsgivaren. Motsvarande gäller för den som tilldelas arbetsuppgifter som avses i 1 § andra stycket 1.

Registerutdrag ska på begäran också lämnas av den som av en assistansberättigad erbjuds anställning som personlig assistent åt den assistansberättigade själv, om den assistansberättigade har beviljats

1. ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, eller

2. assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I lagen (1998:620) om belastningsregister finns det bestämmelser om att regeringen får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag ska innehålla.

3 § Registerkontroll enligt 1 § behöver inte göras i fråga om den som ska anställas på nytt eller åter delta i verksamheten på det sätt som avses i 1 § andra stycket, om han eller hon för mindre än ett år sedan var anställd hos samma arbetsgivare eller deltog i verksamheten på samma sätt.

4 § Ett registerutdrag eller en kopia av det ska bevaras i minst två år från det att en anställning, ett uppdrag eller en praktiktjänstgöring enligt 1 §

andra stycket påbörjades. Motsvarande gäller för den som tilldelats arbetsuppgifter enligt 1 § andra stycket 1.

Om den som lämnat ett registerutdrag i original begär det, ska det återlämnas.

5 § I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade finns det bestämmelser om tillsyn, återkallelse av tillstånd och förbud att driva verksamhet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
2. Bestämmelsen i 2 § andra stycket ska också tillämpas på en person som ska anställas som personlig assistent av en assistansberättigad som beviljats assistansersättning enligt äldre föreskrifter.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

dels att 8, 9, 9 a, 10, 15, 17, 18, 19, 23, 25, 27 och 28 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 23 § ska sättas närmast före 23 a §,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 6 a, 8 a och 26 i §§ samt närmast före 23 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

När åtgärder rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.

8 §

Insatser enligt denna lag *skall* ges den enskilde endast om han begär det. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatser för honom.

Insatser enligt denna lag *ska* ges den enskilde endast om han eller hon begär det. Om den enskilde är under 15 år eller uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan kan vårdnadshavare, god man, förmyndare eller förvaltare begära insatser för honom eller henne.

När en insats rör ett barn ska barnet få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

8 a §

I ett ärende som gäller insatser enligt 9 § har den enskilde rätt att muntligen vid besök lämna uppgifter inför nämnden, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Den enskilde ska underrättas om sin rätt enligt första stycket.

9 §¹

Insatserna för särskilt stöd och service är

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder,

¹ Senaste lydelse 1997:723.

2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt *lagen (1993:389) om assistansersättning*,

3. ledsagarservice,

4. biträde av kontaktperson,

5. avlösarservice i hemmet,

6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,

7. korttids tillsyn för skolgång över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,

8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,

9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,

10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

9 a §²

Med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Som kostnad för personlig assistans enligt 9 § 2 anses inte i något fall ersättning som den enskilde själv lämnar

1. till någon som han eller hon lever i hushållsgemenskap med, eller

2. till en personlig assistent för arbete som utförts på arbetstid som överstiger den tid som anges i 2–4 §§ *lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbete*.

*Den som har behov av mer än en personlig assistent samtidigt, har rätt till två eller flera assistenter endast om möjligheterna att få bidrag enligt *lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.*, eller *hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)*, har utretts.*

² Senaste lydelse 2000:1030.

10 §

I samband med att insats enligt denna lag beviljas *kan* den enskilde *begära* att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom. I planen *skall* även *redovisas* åtgärder som vidtas av andra än kommunen eller landstinget. Planen *skall* *fortlöpande och minst en gång om året* omprövas.

Landstinget och kommunen *skall* underrätta varandra om upprättade planer.

I samband med att *en* insats enligt denna lag beviljas *ska* den enskilde *erbjudas* att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom *eller henne*. *Den som har beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en plan upprättas, om det inte redan har skett*. I planen *ska* även åtgärder redovisas som vidtas av andra än kommunen eller landstinget. Planen *ska* *omprövas* *fortlöpande och minst en gång om året*.

Landstinget och kommunen *ska* underrätta varandra om upprättade planer.

15 §

Till kommunens uppgifter hör att

1. *fortlöpande* följa upp vilka som omfattas av lagen och vilka deras behov av stöd och service är,

2. verka för att personer som anges i 1 § får sina behov tillgodosedda,

3. informera om mål och medel för verksamheten enligt denna lag,

4. medverka till att personer som anges i 1 § får tillgång till arbete eller studier,

5. verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt för personer som anges i 1 §,

6. anmäla till överförmyndaren dels när en person som omfattas av 1 § kan antas behöva förmyndare, förvaltare eller god man, dels när ett *förmyndarskap*, förvaltarskap eller godmanskap bör kunna upphöra, *samt*

7. samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionshinder.

6. anmäla till överförmyndaren dels när en person som omfattas av 1 § kan antas behöva förmyndare, förvaltare eller god man, dels när ett *förmynderskap*, förvaltarskap eller godmanskap bör kunna upphöra,

7. samverka med organisationer som företräder människor med omfattande funktionshinder, *samt*

8. *anmäla till Försäkringskassan när någon som har ansökt om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till sådan assistans enligt 9 § 2 kan antas ha rätt till assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.*

17 §

Ett landsting eller en kommun får med bibehållet ansvar sluta

Ett landsting eller en kommun får med bibehållet ansvar sluta

avtal med någon annan om att tillhandahålla insatser enligt denna lag.

Ett landsting och en kommun som ingår i landstinget får träffa avtal om att ansvar för en eller flera uppgifter enligt denna lag överläts från landstinget till kommunen eller från kommunen till landstinget. Om en sådan överlåtelse sker *skall* föreskrifterna i denna lag om landsting eller kommun gälla för den till vilken uppgiften överlåtits.

Om ett landsting och en kommun har träffat en överenskommelse enligt andra stycket, får överlåtaren lämna sådant ekonomiskt bidrag till mottagaren som motiveras av överenskommelsen. Har en överlåtelse skett från ett landsting till samtliga kommuner som ingår i landstinget, får kommunerna lämna ekonomiska bidrag till varandra, om det behövs för kostnadsutjämning mellan kommunerna.

avtal med någon annan om att tillhandahålla insatser enligt denna lag. *Om ett avtal som en kommun träffar med en enskild innebär att en insats enligt 9 § 8 eller 9 ska tillhandahållas i en annan kommun, ska den kommunen underlättas om avtalet.*

Ett landsting och en kommun som ingår i landstinget får träffa avtal om att ansvar för en eller flera uppgifter enligt denna lag överläts från landstinget till kommunen eller från kommunen till landstinget. Om en sådan överlåtelse sker *ska* föreskrifterna i denna lag om landsting eller kommun gälla för den till vilken uppgiften överlåtits.

18 §³

Av dem som enligt beslut av Försäkringskassan är berättigade att få assistansersättning enligt *lagen (1993:389) om assistansersättning* får avgift för personlig assistans tas ut inom ramen för sådan ersättning.

Av dem som enligt beslut av Försäkringskassan är berättigade att få assistansersättning enligt *51 kap. socialförsäkringsbalken* får avgift för personlig assistans tas ut inom ramen för sådan ersättning.

19 §⁴

Av dem som har hel *ålderspension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eller hel garantipension enligt lagen (1998:702) om garantipension eller hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring eller som har annan inkomst av motsvarande storlek får skäliga avgifter för bostad,*

Skäliga avgifter för bostad, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter får tas ut av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning enligt socialförsäkringsbalken eller annan inkomst av motsvarande storlek, enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkost-

³ Senaste lydelse 2004:826.

⁴ Senaste lydelse 2002:199.

fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter tas ut enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får dock inte överstiga kommunens självkostnader. Kommunen skall se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.

nader. Kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov.

Tillstånds- och anmälningsplikt

23 §⁵

En enskild person får inte utan tillstånd av Socialstyrelsen yrkesmässigt bedriva sådan verksamhet som avses i 9 § 6–10.

En enskild person får inte utan tillstånd av Socialstyrelsen yrkesmässigt bedriva *verksamhet med personlig assistans som avses i 9 § 2 eller* sådan verksamhet som avses i 9 § 6–10.

Kommun och landsting som driver verksamhet som avses i 9 § 6–10 ska anmäla denna verksamhet till Socialstyrelsen innan verksamheten påbörjas.

Den som har beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och som har anställt någon för sådan personlig assistans, ska göra en anmälan till Socialstyrelsen innan assistenten påbörjar sitt arbete.

25 §⁶

Socialstyrelsen har tillsyn över verksamhet enligt denna lag.

Socialstyrelsen har tillsyn över *all* verksamhet enligt denna lag.

26 i §

Vid allvarlig underlåtenhet att iaktta skyldigheterna enligt lagen (2010:000) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder, får Socialstyrelsen återkalla tillståndet för verksamheten. Om verksamheten inte är tillståndspliktig får Socialstyrelsen förbjuda fortsatt verksamhet.

⁵ Senaste lydelse 2009:597.

⁶ Senaste lydelse 2009:597.

27 §⁷

Beslut av en sådan nämnd som avses i 22 § eller av Socialstyrelsen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol om beslutet avser

1. insatser för en enskild enligt 9 §,
2. utbetalning till någon annan enligt 11 §,
3. återbetalning enligt 12 §,
4. förhandsbesked om rätt till insatser enligt 16 § andra stycket,
5. tillstånd till enskild verksamhet enligt 23 §,
6. omhändertagande av personakt enligt 23 d §,
7. föreläggande enligt 26 c och 26 f §§, eller
8. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g och 26 h §§.
8. återkallelse av tillstånd och förbud enligt 26 g–26 i §§.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av Socialstyrelsens beslut enligt 23 c § gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 6 kap. 7–11 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart.

Förvaltningsrätten eller kammarrätten får dock förordna att dess beslut ska gälla först sedan det vunnit laga kraft.

28 §

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 23 § första stycket <i>första meningen</i> döms till böter.	Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 23 § första stycket döms till böter.
---	--

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

2. Har en enskild person påbörjat yrkesmässig verksamhet med personlig assistans före ikraftträdandet ska denne senast den 1 april 2011 ansöka om tillstånd enligt 23 § första stycket i dess nya lydelse. Den påbörjade verksamheten får fortsätta i avvaktan på tillståndsmyndighetens beslut.

3. Den som före ikraftträdandet har beviljats ekonomiskt stöd till personlig assistans enligt 9 § 2 eller assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning och själv har anställt någon för personlig assistans ska senast den 1 april 2011 göra en anmälan enligt 23 § tredje stycket, även om den personliga assistenten redan har påbörjat arbetet.

4. Bestämmelsen i 9 a § fjärde stycket ska inte tillämpas i ärenden där ansökan inkommit före ikraftträdandet. Bestämmelsen ska dock tillämpas vid omprövning av sådana ärenden efter ikraftträdandet.

⁷ Senaste lydelse 2009:813.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:620) om belastningsregister

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1998:620) om belastningsregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter *skall* på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett begränsat utdrag ur registret

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg,

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling, *eller*

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *skall* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *skall* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Föreslagen lydelse

9 §¹

En enskild har rätt att på begäran skriftligen få ta del av samtliga uppgifter ur registret om sig själv. Sådana uppgifter *ska* på begäran lämnas ut utan avgift en gång per kalenderår.

En enskild som behöver ett registerutdrag om sig själv har rätt att få ett

1. för att kunna ta till vara sin rätt i ett främmande land eller få tillstånd att resa in, bosätta sig eller arbeta där,

2. enligt bestämmelser i lagen (2000:873) om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg,

3. enligt bestämmelser i lagen (2005:405) om försäkringsförmedling,

4. enligt bestämmelser i lagen (2007:171) om registerkontroll av personal vid sådana hem för vård eller boende som tar emot barn, *eller*

5. enligt bestämmelser i lagen (2010:000) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder.

Regeringen, eller i fråga om andra stycket punkterna 1–3 den myndighet regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vilka uppgifter ett sådant utdrag *ska* innehålla.

En begäran om uppgifter ur registret *ska* vara skriftlig och undertecknad av den sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

¹ Senaste lydelse 2007:172.

4 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

51 kap.

2 §

En försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kan för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan personlig assistans som avses i 9 a § samma lag.

De bestämmelser i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som avser utförandet av insatsen personlig assistans tillämpas också på personlig assistans enligt detta kapitel. Avser den personliga assistansen stöd- och serviceinsatser åt barn med funktionshinder ska bestämmelserna i lagen (2010:000) om registerkontroll av personal som utför vissa insatser åt barn med funktionshinder tillämpas.